

حیله‌های ربا

به ضمیمه استثنائات

مهدی خطیبی

استادیار مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

با نظارت علمی:

مجید رضایی

www.ketab.ir

شماره ردیف: ۱۷۸۶

اقتصاد - ۳۹

۱۴۰۳-۷۸

حیله‌های ربا: به ضمیمه استثنائات | مهدی خطیبی

ناشر: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ع | ویراستار: اکبر جعفری

طرح جلد: مهدی ابراهیمی | چاپ یکم، بهار ۱۴۰۳ | شمارگان: ۳۰۰ | اشراق | قیمت: ارجاع به سایت

<p>WWW.HATIF.IR @HATIF.IR</p>	<p>قم، خیابان شهدا، کوی ۲۴، پلاک ۳۸، کد پستی: ۳۷۱۸۵۱۶۱۱۶ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۳۳۶/۰ همه حقوق برای ناشر محفوظ است.</p>	 <p>9 786004 445467</p>
-----------------------------------	---	--

۲۴۰۱

- سرسنانه : خطیبی، مهدی، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور : حیله‌های ربا: ضمیمه استثنائات / مهدی خطیبی؛ با نظارت علمی مجید رضایی؛ ویراستار اکبر جعفری.
مشخصات نشر : قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ع، انتشارات، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری : ۳۰۰ص.
فروست : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ع، اقتصاد، ۱۳۹۹.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۴-۵۳۶-۷
وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا.
موضوع : بهره (فقه).
Interest (Islamic law)
بهره (فقه) — مطالعات تطبیقی.
Interest (Islamic law) -- Comparative studies
حیل (فقه).
Hial (Islamic law)
معاملات اموال شخصی و منقول (فقه).
Sales (Islamic law)
شناسه افزوده : رضایی، مجید، ۱۳۳۹ -
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ع
رده‌بندی کنگره : BP۱۹۰/۶
رده‌بندی دیویی : ۳۷۲/۳۹۷
شماره کتاب‌شناسی ملی : ۹۸۰۸۰۴۸

فهرست مطالب

مقدمه ناشر..... ۱۳

بخش اول: حیله‌های ربا

فصل اول

مباحث مقدماتی

۱-۱. تعریف لغوی حیله..... ۲۴

۲-۱. تعریف اصطلاحی حیله..... ۲۵

۳-۱. اصل اولی در رابطه با انجام حیله و تاثیر آن..... ۲۸

۳-۱-۱. استدلال به ماجرای اصحاب نسبت برای اثبات حرمت حیله..... ۳۱

۴-۱. بررسی احتمال تعبدی بودن حرمت ربا و حیله‌های آن..... ۳۶

۵-۱. ارکان ربای قرضی و شبیه‌سازی آنها در حیله‌ها..... ۳۹

۶-۱. دیدگاه‌ها درباره حیله‌های ربای قرضی..... ۳۹

۶-۱-۱. جواز و نفوذ تمامی حیله‌های ربای قرضی..... ۳۹

۶-۱-۲. قول به تفصیل..... ۴۰

۶-۱-۳. توقف در مسئله و اختصاص حیله به موارد ضرورت..... ۴۲

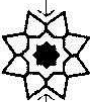
۶-۱-۴. حرمت و بطلان تمامی حیله‌های ربای قرضی..... ۴۳

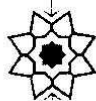
۷-۱. روایات مربوط به حیله‌های ربا در یک نگاه..... ۴۵

فصل دوم

بررسی ادله موافقان و مخالفان حیله‌های ربا

۲-۱. ادله مخالفان تجویز حیله‌های ربا..... ۴۹

- ۲-۳-۸-۲. تضمین سرمایه در باب اجاره ۱۵۵
- نقد و بررسی ۱۵۶
- ۲-۳-۸-۳. تضمین سود ۱۵۸
- ۲-۳-۹. بیع دین به شخص ثالث ۱۶۱
- نقد و بررسی ۱۶۱
- ۲-۳-۱۰. بیع مرابحه به صورت نسیه با فرض سفارش خرید توسط مشتری ۱۶۳
- نقد و بررسی ۱۶۵
- ۲-۴-۴. معیارهای مطرح شده برای تشخیص حیله‌های غیرمجاز ربا ۱۶۵
- ۲-۴-۱. وجود علل و حکم تحریم ربا در حیله ۱۶۶
- نقد و بررسی ۱۶۶
- ۲-۴-۲. نبوه قصد جدی برای معامله ۱۶۶
- نقد و بررسی ۱۶۷
- ۲-۴-۳. صدق عنوان ربا بر حیله ۱۶۹
- نقد و بررسی ۱۶۹
- ۲-۴-۴. حکم حاکم شرع ۱۷۰
- نقد و بررسی ۱۷۱
- ۲-۴-۵. ترتب مفاسد اقتصادی ۱۷۱
- نقد و بررسی ۱۷۲
- ۲-۴-۶. تفکیک بین اجرای موردی و اجرای گسترده حیله ۱۷۳
- نقد و بررسی ۱۷۳
- ۲-۴-۷. قصد فرار از ربای قرضی ۱۷۳
- نقد و بررسی ۱۷۵
- ۲-۴-۸. ارتکاز عرفی در الحاق برخی حیله‌ها به ربای قرضی ۱۷۶
- ۲-۴-۸-۱. حجیت ارتکاز عرفی مزبور ۱۸۳
- ۲-۴-۸-۲. کشف نظر عرف درباره حیله‌های ربا ۱۸۹
- ۲-۴-۸-۲-۱. مبانی مسئله ۱۸۹

۱. اقسام عرف ۱۸۹
۲. تعارض دیدگاه اقسام سه‌گانه عرف ۱۹۱
۳. ملاک بودن عرف زمان شارع ۱۹۳
۴. اختلاف نظر عرف در یک موضوع خاص ۱۹۴
۵. مقدار فحص لازم برای کشف نظر عرف ۱۹۶
- ۲-۴-۸-۲. عرف مرجع در مسئله حيله‌های ربا ۱۹۷
- ۲-۴-۸-۲. روش کشف نظر عرف در حيله‌های ربا ۱۹۸
- ۲-۴-۸-۲. عملیات کشف نظر عرف درباره حيله‌های ربا ۲۰۳
۱. تعیین تعداد نمونه و نحوه انتخاب آن ۲۰۳
۲. نحوه انتخاب و نظرسنجی از نمونه‌ها ۲۰۴
۳. متغیرهای جمعیت‌شناسی ۲۰۵
۴. تشریح محتوای پرسش‌نامه ۲۰۷
۵. روایی پرسش‌نامه ۲۱۳
۶. پایایی پرسش‌نامه ۲۱۳
۷. نتایج نظرسنجی ۲۱۳
۸. تحلیل نتایج نظرسنجی ۲۲۰
- ۲-۵. بررسی تطبیقی روایات حیل با معیار مورد اشاره ۲۲۶

بخش دوم: استثنائات ربا

فصل اول

انواع استثنائات ربا

۱. استثنای افراد با عناوین خاص ۲۳۴
- الف: والد و ولد ۲۳۴
- ب: زوج و زوجه ۲۳۷
- ج: سید و عبد ۲۳۸
- د: مسلمان و کافر حربی ۲۳۸
- تعارض روایات باب و کیفیت حل آن ۲۳۹

- ۲۴۴ مفهوم‌شناسی کافر حربی در منافع فقهی
- ۲۵۰ روابط دیپلماتیک، پیمان صلح، آتش بس
- ۲۵۱ انحصار گرفتن زیاده به مسلمان
- ۲۵۲ ۲. استثنای زیاده‌های خاص
- ۲۵۲ الف: شرط بازپرداخت درهم سالم در عوض درهم شکسته
- ۲۵۴ ب: شرط بازپرداخت در شهر دیگر
- ۲۵۷ ۳. استثنائات مستحدثه
- ۲۵۷ الف: دولت و ملت
- ۲۵۸ ب: بانک مرکزی و سایر بانک‌های دولتی

فصل دوم

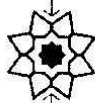
سه فرع مرتبط با استثنائات ربا

- ۲۶۳ ۱. علل و حکم استثنای موارد مزبور از حکم ربا
- ۲ امکان‌سنجی برنامه‌ریزی سیستم بانکی بر روی قرض ربوی در موارد استثنا
- ۲۶۶ ۳. احکام مترتب بر قرض ربوی صحیح
- ۲۶۷ جمع‌بندی
- ۲۶۹ منابع
- ۲۸۵ منابع کتابخانه‌ای
- ۲۸۵ منابع اینترنتی
- ۲۹۹

مقدمه ناشر

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین‌حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است؛ و باطل، از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل، کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند؛ و در این میان، نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی او علیهم‌السلام، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه، رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشواری‌تر است.

پژوهشگر ارجمند، جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی خطیبی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده، ارائه تصویری نواز حیلہ‌های ریاست.

انتشارات از مؤلف محترم و جناب حجت الاسلام والمسلمین مجید رضایی که با نظارت و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متان خواستار است.

انتشارات

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

